

Ignacij Nikolajevič Potapenko.

Spisal *F. Ks. G.*

V ruski književnosti je malo tako plodovitih pisateljev kakor I. N. Potapenko. Njegovo ime zadnja leta pogosto srečavamo v raznih ruskih leposlovnih listih, katere zalaga s svojimi proizvodi; pa ne samo v Rusiji, ampak tudi v zapadni Evropi so že znani spisi tega plodovitega pisatelja. Potapenkov pisateljski talent sicer res ni vsakdanji, vendar bi našli v novejši ruski književnosti še nekoliko nadarjenejših pisateljev; kar se tiče marljivosti in plodovitosti mu pa gotovo pristoji prvo mesto. Kljubu plitvosti in površnosti, ki se zaradi velike pisateljeve plodovitosti opaža v nekaterih njegovih spisih, nahajamo na njem mnogo zanimivih in izvirnih potez posebno gledé na izbiranje snovi. Priznati moramo, da Potapenko nikakor ni klasičen pisateljski talent; pa vseeno je vreden, da se tudi Slovenci seznanimo z njim.

I. N. Potapenko se je rodil leta 1856. v Fedorovski, vasi herzonske gubernije. Njegova mati je iz maloruske kmetiške rodbine; njegov oče je bil nekoliko časa ulanski častnik, pozneje je pa pustil vojaški stan in postal duhovnik. Mladi Potapenko se je doma naučil čitati in pisati; ko je bil star osem let, so ga poslali stariši v deško semenišče v Herzon. Takrat je bilo življenje v takih semeniščih urejeno še popolnoma po stari šegi,

kakor nam jo prav plastično in šaljivo opisuje Gogolj v svojih maloruskih povestih. Pa kmalu potem, ko je bil vstopil Potapenko, so ta semenišča začeli preosnavljati. Tako je Potapenko že v svoji mladosti doživel mnogo izpremembe, kar je gotovo pripomoglo, da se je razširilo njegovo duševno obzorje. Iz Herzona je šel v Odeso, kjer je vstopil v duhovsko semenišče; pa kmalu se je premislil in se vpisal na vseučilišče v Odesi. Iz Odese je šel v Petrograd in se vpisal na filologično fakulteto. Veselila ga je tudi godba, in ker je imel jako lep glas, se je zopet premislil in vstopil na konservatorij. Z dobrim uspehom je dovršil konservatorij, vendar se je vsaj deloma izneveril glasbi in vse svoje moči posvetil pisateljevanju.

Leta 1881. je stopil Potapenko na književno polje. Prvi njegovi spisi v kritiki niso vzbudili posebne pozornosti. Od leta 1886. do l. 1890. je živel v Odesi in kot časnikar deloval pri mnogih listih. Leta 1890. se je vrnil v Petrograd, kjer je napisal večino svojih novel in povesti in postal sotrudnik skoraj vseh večjih ruskih časnikov. Preobširno bi bilo, ko bi hotel naštetih in obdelati vse njegove spise. Omenil bom le najznamenitejše, pred vsem pa splošno ocenil

njega pisateljski talent in izkušal poiskati glavne njegove misli in nazore.¹⁾

I.

Ideja napornega in vztrajnega dela je osnovna misel Potapenkovih spisov. Potapenko nas resno pozivlja na delo, na pravo službo v korist človeštvu (v noveli „Na pravi službi“). Brez usmiljenja zasmehuje in zaničuje vse one, ki bi radi živeli od tujega truda, na tuj račun, od pokojnine (v noveli „Na penziji“). Za to idejo je tako vnet, da celo sam sebe prepisuje, samo da bi jo izrazil določneje; neka druga njegova novela je noveli „Na pravi službi“ tako slična po tendenci in vsebini, da je le nekaka perifraza prve novele. Pa tega pisatelju ne zamerimo, saj je dobro, če ponavlja in na več načinov izraža idejo, ki je koristna in plodonosna. Slaba stran Potapenkova je pa, da imajo njegovi junaki o delu in premoženju včasih naivne, včasih pa nizke misli in ne posebno visoko naziranje o svetu in o življenju. Denar je sicer potreben in koristen, slaba je pa, če igra denar ulogo gospodarja. To pa je pri Potapenkovem junaku v noveli „Zdravi nazori“, ki pravi: „Jaz sem odkrit človek in rad govorim naravnost. Naravnost povem, da smatram bogastvo za najvišje blago v življenju, ker se ž njim lahko kupi vse drugo.“

Ali se res vse, pravica, sreča, poštenost itd. lahko kupi za denar? Potapenko na svojih junakih dokazuje, da vse. Isti junak se hvali, kako je vse njegovo življenje srečno in častno; najprvo je skrbel za svojo srečo, pa tudi drugim je pomagal do sreče. Sploh misli, da bi vsi lahko srečno živeli, ako bi znali živeti in se prilagoditi razmeram (to je: izrabiti vsako priliko v svojo korist). — Pogledajmo, kako se je ta srečni junak v svojem življenju ravnal po teh besedah!

Naš junak je ljubil mlado žensko, ona ga je tudi ljubila, treba je bilo samo še po-

¹⁾ Večinoma sem se opiral na ruskega kritika Protopopova, ki je o Potapenku priobčil obširno oceno v mesečniku „Русская Мысль“ septembrovi št. 1. 1899.

roke. Toda med tem se zaljubi v mladenko star samec-milijonar, in praktični junak je kmalu uvidel ugodne razmere. Ponudil je svojo nevesto milijonarju za ženo, seveda je ni prodal, kakor se prodaja navadno, ampak razumneje. Junak diktira te-le pogoje: „Svojo nevesto vam prepustim samo zato, ker jo jako ljubim. Želim, da bi bila bogata, ker sem prepričan, da jo bo to bolj osrečilo, nego moja ljubezen. Vi imate svoje milijone do zadnje minute, po smrti vam je pa gotovo vseeno, kdo jih ima. Zato morate zdaj vse premoženje prepisati na nevesto in ji zagotoviti, da bo vse podedovala za vami.“ Praktični junak je računal s tem, da stari milijonar ne bo živel dolgo. In res je zadel pravo. Starec je umrl čez dve leti. Mlada vdova je vzela svojega prejšnjega ljubljence, praktični junak je pa postal srečen, ker je dobil za doto milijone.

Torej se je izteklo vse lepo in srečno; nikomur se ni godila krivica, ampak nasprotno, bilo je vsem prav. Starec je do smrti užival zakonsko ljubezen, prisiljeno ali ne, to mu je bilo vseeno. Mlada žena se je sicer dve leti dolgočasila (če je hotela, si je pa tudi lahko poiskala zabave), a zato si je zagotovila krasno bodočnost. Junak pa ni samo srečen, ampak tudi celo ponosen na svojo srečo, kakor je tudi pisatelj naposled lahko ponosen na svoj umotvor, da se mu je izteklo vse tako po sreči. To je res imenitno in srečno proračunjeno. Matematika je lepa, praktična veda. Zdaj pa pride na vrsto vprašanje: „Kaj pravi etika?“ Vsakdo si lahko odgovori sam, da so tu porušeni vsi nraвні zakoni. Vsakomur se morajo studiti tako nizke, materialistične misli. Osebe v tej noveli nimajo niti pojma o nravnih zakonih in menda tudi vesti ne. Izkušnja uči, da oni, ki na tak način pride do bogastva, navadno ni tako srečen, kakor junak Potapenkove novele. Poleg tega pa ta čudna misel v noveli ni izražena umetniško. Vidi se, da je vse slučajno, ali od pisatelja proračunjeno. Skoraj nemogoče si je misliti, da bi bil pisatelj to pisal resno; rajši bi verjeli, da je to satira. Toda Potapenko je

še v drugih novelah („V kleti“ in „Rodbinska povest“) pokazal podobne nazore. V neki povesti pravi sam: „Dobro je pogosto vzrok zla.“ To pa tudi pokaže z zgledom, vzetim iz življenja. V drugi povesti pa kaže, da je tudi zlo včasih vzrok dobrega. Gotovo je, da se kaj takega zgodi v življenju, in znano je, da resnica oči kolje. Če nam pa to kak pisatelj tendenciozno kaže v svojih spisih, kaj si moremo misliti o njem in o njegovih нравnih idealih?

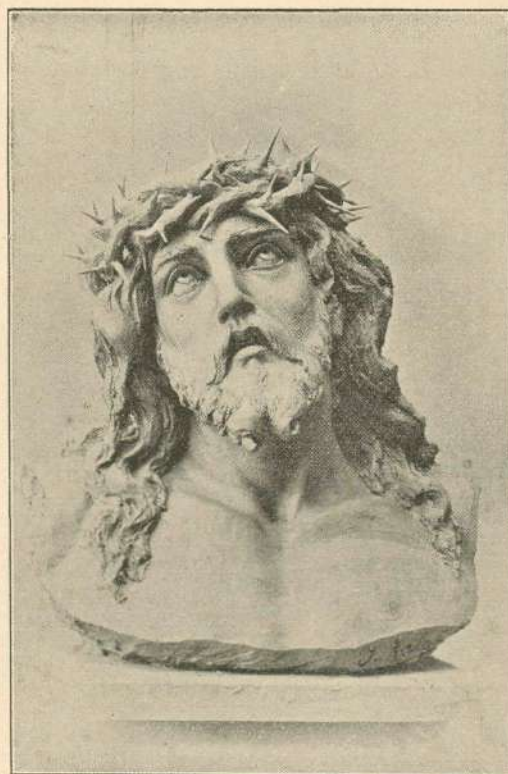
Sicer je lepo od Potapenka, da tako spoštuje delo in trud, vendar je žalostno, da omadežuje svoje pero s tendencioznim opisovanjem takih junakov, ki iz same praktičnosti in ljubezni do dela zanemarjajo najsvetejše človeške dolžnosti.

Potapenko pozna tudi druge ljudi z drugačnimi nameni in ideali. V noveli „Generalova hči“ se kaže vpliv tolstoizma; v nji lepo opisuje krasoto požrtvovalne ljubezni do bližnjega, samo na koncu nas iznenadi samoumor junakinje.

V noveli „Na pravi službi“ glavni junak Obnovlenski podpira vse, ki potrebujejo pomoči, in se pri tem ne dá voditi od egoizma, kakor mnogi drugi Potapenkovi junaki, in ne gleda mnogo na svojo korist, ampak pri tem sam sebe zatajuje in si tudi pritrjuje od svojih ust, samo da more pomagati siromakom. Potapenko spoštuje svojega junaka in mu v noveli daje priliko, da v najvišji meri pokaže svojo dobrotljivost, velikodušnost in nesebičnost. V tistem okraju nastane lakota, in Obnovlenski je stradajočim prorok, apostol in največji dobrotnik; vse ga občuduje in mu poje hvalo. Na koncu je pa efekt že skoraj pretiran. Bogata posestnica, ki je Obnovlenskemu pomagala pri njegovih usmiljenih delih, ga je občudovala in se zaljubila vanj, kar mu je tudi razodela. Toda Obnovlenski je „obstrmel in jo pogledal z začudenimi očmi.“ Zanimivo je tudi to, da se pisatelj v vsej povesti čudi nesebičnosti in ponižnosti svojega junaka; Potapenkov Obnovlenski vedno poudarja, da je nesebičen, kar se gotovo ne sklada s tipom, ki ga zastopa. Iz tega se vidi, da pisatelj ne zaupa

popolnoma svojemu junaku, ker mora vedno še z besedo poudarjati, da je nesebičen. — Potapenko nima nepokvarjenega merila za človeško dostojanstvo, kajti poštenost in ljubezen do bližnjega ni samo vzvišena lastnost, ampak tudi dolžnost; in čuditi se moramo Potapenku, da se tako čudi izpolnjevanju нравnih dolžnosti.

Lepo je, da Potapenko tako ljubi delavne ljudi, ker se včasih človek res lahko naveliča

Ecce homo. Kip Iv. Zalarja.

onih ruskih junakov, ki imajo toliko lepih in plemenitih načrtov, pa ničesa ne storé. Poleg tega je pa treba pomniti, da delo, trpljenje, razum in volja še ni vse, in da je nedovoljen utilitarizem brez moralnosti.

Toliko splošno o Potapenkovih нравnih nazorih. Potapenko ima v večini svojih spisov res pomanjkljive нравne nazore. Sicer pa Potapenko v svojih nazorih ni vedno strogo dosleden, in v nekaterih povestih bi mu tudi najstrožji kritik ne mogel veliko očitati v tem oziru.

Od l. 1890. dalje se pri Potapenku vidi omahovanje med moralnostjo in utilitarizmom, toda samo v nekaterih spisih. Najbrže je to posledica snovi same, ali pa vpliv tolstoizma in vpliv zdravega duha preprostega naroda. Novele „Generalova hči“, „Izvrševalni organ“, „Šestero“ in šaljive povesti „Krilata beseda“, „Domovina v nevarnosti“ in „Ostroumno“ so pisane tako lepo, da bi komaj verjeli, da so potekle iz istega peresa kakor roman „Ne-junak“, novele „Zdravi nazori“, „V kleti“ in „Rodbinska povest“. V prvih so značaji kakor iz kamena izklesani, v njih resbije žila življenja, večkrat nas zabava pisatelj z dobrodušnim humorjem, in dejanje se razvija povsem naravno. V drugih se pa osebe gibljejo in dejanje se vrši in razvija, kakor je proračunal in odmeril praktični pisatelj v svoji umni glavi.

II.

Videli smo, da je Potapenkova morala in filozofija sumljive vrednosti. Zdaj pa označimo njegovo pisateljsko sposobnost!

Potapenkov pisateljski talent je nenavadno velik. Potapenko je dober, dasi ne posebno natančen dušeslovec, izvrsten opazovavec in opisovavec življenja. Znatnega sledu v zgodovini ruske književnosti vendar ne bo zapustil, ker ne izobrazuje svojega talenta, ampak ga samo izrablja; zato je pa v sodobni književnosti kipeča delavnost Potapenkova nenavadna, zanimiva prikazen. Potapenko nima širokih in globokih idealov in ne obdeluje časovnih in življenjskih vprašanj, ki imajo pomen za bodočnost, ampak živi v vrtincu sedanjega življenja in ima poleg tega precej izkušnje in dobro pozna šolsko, kmetiško in mestno življenje v provinciji. Iz teh virov zajema snov za svoje spise, ki za sedanost gotovo niso brez pomena. Potapenko ima bistro oko za pojave življenja, za vse njegove posebnosti in podrobnosti. Pri čitanju njegovih novel in povesti se nam pa zdi, da pri pisanju misli že na naslednji spis, in tako dobimo mesto dovršeno izdelane slike samo lep načrt, in tudi najblago-

voljnější čitatelj-kritik si bo mislil: „Nadarjen je, morda napiše prihodnjič kaj boljega!“ To opažamo takrat, kadar obdeluje nove snovi in zajema iz svežih vtiskov, katerih še ni duševno preživel. Vse drugače je pa, kadar zajema iz zaklada svojih prejšnjih, bolj starih opazovanj in vtiskov: tu je vse premišljeno in prečuteno, pred nami je živa slika svežih in živih barv, polna resnice in dobrodušnega humorja.

Potapenko je, kakor že kaže njegovo ime, Malorus in ima skoraj vse za Maloruse značilne poteze. Včasih je skoraj naivno odkrit, flegmatičen in nasmešljiv. Do svojih junakov se vede popolnoma flegmatično; vseeno mu je, naj so pošteni ali podli, in rad se posmehuje življenju sploh, v njegovem skrivnem bistvu in zunanosti.

Potapenko ni skeptik, niti strasten nemirnež, ampak miren realist, ki se peča samo z dejstvi. To svojstvo njegovo pa ni popolno ravnodušje, ampak to je ravnotežje. Ravnotežje njegove duševne narave daje njegovemu talentu neko posebno značilno lastnost, katero menda najprimerneje izrazimo z besedo „bodrost“. Potapenko ni tožeč lirik, ne žaluje, ne hrepeni po nečem, ni nezadovoljen, kakor njegova vrstnika Čehov in Garšin. Ne hrepeni po nadzvezdnih idealih, ampak je zadovoljen z realnim življenjem, dasi kot dober opazovavec dobro pozna njegove slabe strani. Živeti na tem svetu ga veseli, človeška neskladnost ga ne žali in ne vznemirja; on se samo nasmehuje, in nobena skrivna solza ne spremlja tega smeha. Bednost in nepopolnost človeškega življenja ni nič nezdravljivega, treba je samo vztrajno in neustrašeno delati, kakor dela tudi Potapenko sam. Drugi pisatelji so pisali pod pritiskom kritike, Potapenko je pa drvil dalje in pisal na svojo roko. Zato je pa tudi Potapenko v enem letu napisal toliko, kakor Garšin v celem življenju.

Zastonj bi pri Potapenku iskali maloruske občutljivosti in poetičnosti; to vam je prozaična, suha narava. Za pesniške refleksije in ekstaze nima časa, ker je predelaven in ima preveč opraviti z resničnim življenjem.

Zanj so samo ljudje in vrvenje in drvenje življenja. A prirode, te ravnodušne prirode, kaj mu je nje treba? Saj je tudi sam ravnodušen do nje, do njenih barv, njene poezije. Potapenko nikjer pesniško ne opisuje narave, sploh ni pejsažist; če mu je treba opisovati naravo, stori to po svoje bolj od praktične strani. Kako bi nam veličastno opisal Čehov selo ob Dnjeprovem bregu, kako pesniško opisuje malorusko naravo Korolenko, kako krasno in pesniško je opisal Gogolj ukrajinsko stepo, ukrajinsko noč, veličastni Dnjeper! A kaj nam pové Potapenko o Dnjepru? Samo to, da je Dnjeper velika, ribnata reka nizkih bregov. Ves zrak ob reki diši po ribah, znamenje, da kmetje iz bližnjega sela lové, nasaljajo in sušé ribe, samo škoda, da tega posla ne umejo dobro.

Potapenkova ljubezen do ljudi ni niti platonska, niti sočutna niti sentimentalna, ampak ljubezen bolj praktične vrste. Vprašanja gmotnega blagostanja so mu draga in ga zanimajo; za duševna vprašanja pa naj skrbi vsak sam, Potapenka to ne briga. Zato pa tudi ni natančen psiholog, ampak samo mimogredé pogleda v dušo, kolikor je za silo treba. Razmere življenja pa opisuje dobro, natančno in trdo. Nekak trd in brezsrčen ton se nahaja v njegovih spisih, posebno kadar opisuje človeško bedo. Na tožbe revežev in na vaša vprašanja vam odgovarja odločno: „Treba je delati; žalovanje in sentimentalnost ne pomagata nič!“

Ozki življenjski utilitarizem dela Potapenka sposobnega za enakomerno opisovanje raznih stanov in raznih narodnosti. Z istim zanimanjem, s katerim opisuje narodno življenje, opisuje v povesti „Starinar“ („Mišuris“) sleparije siromašnega juda.

Vedno se nahajajo nasprotja med faktom in idealom, med nravno dolžnostjo in življenjsko neobhodnostjo, med etiko in aritmetiko, in v tem je glavna tragičnost realnega življenja; toda v najvišji sintezi morajo biti ta nasprotja ublažena in pomirjena, in naloga vsakega pravega pisatelja je, da izkuša na vsak način pomiriti ali vsaj ublažiti ta nasprotja. Tej nalogi kaj slabo zadošča Pota-

penko, česar se tudi sam dobro zaveda; vendar še vedno ostaja pri starem. Povest „Rešil se je“ se začneja s temi-le stavki, ki so jako značilni za Potapenka: „Človeško življenje je polno čudnih ugank. Ako dobro premislimo, najdemo, da ima vse svoje vzroke in da je vse jako preprosto in naravno. Pa poskusite najti te vzroke, posebno če imate svoje opravke in skrbi!“ In Potapenko ne modruje, ampak se tolaži z matematiko.

III.

Če je talent res živa sila in ne mrtva tehnična zmožnost, je umljivo, da raste, da se razvija, dozoreva, in zanimivo je zasledovati njegov razvoj. Toda pri Potapenku tega ni treba. Potapenko je v svojih proizvodih skoraj vedno enak; v romanih ni nič drugačen nego v novelah in povestih; sploh se pri njem roman, povest in novela ločijo samo po količini, ne pa tudi po tehniki, kakor je sicer navadno. Tudi svetovno naziranje Potapenkovo se ni razvijalo in izpopolnjevalo s časom, ampak bistveno je ostalo vedno isto, samo da ni vedno enako določno izraženo. Potapenka niso nikoli mučili umstveni ali nravni dvomi, in kadar se kaj takega opaža, je to samo slučajno. Sploh se lahko reče, da je ostal vedno na isti stopnji. Ako natančno preiščemo Potapenkov proizvod, ki je napisan včeraj ali pa pred desetimi leti, najdemo vedno isto: dober talent, ki hodi svojo pot brez razmišljanja, brez nejasnih dvomov, brez tuge in brez pritožeb nad usodo.

Južno-ruski kmetje, duhovniki, judje in „misleči proletariat“ dajejo Potapenku snovi za njegove spise. Posebno so povesti iz ruskega duhovniškega življenja res lepe slike, polne življenjske istinitosti. Mej temi se odlikuje povest „Šestero“. To vam je prav preprosta, vsakdanja dogodbica in njen junak ni posebno odlična prikazen; toda Potapenko zna v vas zbuditi zanimanje za povest in sočutje do njenega junaka, navadnega vaškega diakona. Tu se čuti Potapenko popolnoma domačega, in podobno kakor Gogolj pri svojem Akakiju Akakijeviču (v „Plašču“),

razkriva tudi komične strani svojega junaka, vsled česar se še bolj kaže tragičnost njegovega položaja in njegovo dobro, ljubeznipolno srce. Zunanost junaka opisuje tako-le: „Naš junak se je odlikoval po nenavadno visoki postavi. Če pomislimo, da je bil nenavadno tenak, da se je držal vedno pokoncu, in je bila na njegovem tenkem, dolgem vratu nasajena drobna glavica s celim šopom črnih, gostih kodrov, štrlečih navzgor, in če pogledamo še njegov golobradi obraz s tenkimi, skoraj otroškimi potezami, potem nam je jasno, da je oče Antonij na vsak način jako originalna prikazen.“ Pa ne samo originalen, ampak tudi komičen je bil o. Antonij, in pisatelj ga najrajši riše v smešnem ali neprijetnem položaju, pa vaša simpatija do smešnega čudaka vedno raste in se naposled izpremeni v spoštovanje do njega. V nesreči zna biti potrpežljiv in celo velikodušen, kar gotovo ni mala stvar. Ta povest je biser mej drugimi te vrste („Do in po tem“, „Ostroumno“, „Zgovorni ljudje“, „Žene“).

Prav tako natančno, pa manj plastično slika Potapenko kmetiško življenje in kmetiške značaje. Mej temi novelami sta najbolj resno osnovani noveli „Selski roman“ in „Zemlja“. V „Selskem romanu“ je najbolj živo načrtan značaj vaškega popa in njegove oblastne žene; junak novele in kmetiško življenje sploh pa ni opisano tako zanimivo in plastično. Ta novela je vzeta, kakor pravi pisatelj, iz kronike južno-ruske vasi, vendar ne nosi na sebi tako izvirnega in lokalnega značaja, da se ne bi mogla goditi tudi v severno-ruski vasi. „Roman“ ni toliko značilen za južno-rusko kmetiško življenje, kolikor za pisatelja samega. Za stavek: „Dobro je vzrok zla“ imamo v tej noveli dovolj ilustracij. Vas je vzprejela in celo smrti rešila malega dečka brez doma; isti deček je pozneje, ko je odrasel, požgal to vas. Pisatelj nam pa tudi kaže, da bi bil ta deček postal dober in pošten delavec, ako ne bi ljubil svoje matere-pijanke in ji želel pomagati. Iz takega lepega namena je začel krasti v hiši svojih dobrotnikov, naposled je pa začel požigati. Tu pač moramo vprašati Po-

tapenka: „Kaj sledi iz tega? Sledi-li, da ne smemo ljubiti svoje matere in da ne smemo biti usmiljeni do ljudi?“ A Potapenko nam na to vprašanje ne odgovori nič, on piše samo „kroniko“ in bilježi dejstva, za umske in nravne posledice, ki sledé iz dejstva, se pa ne briga; te naj premišljuje bravec sam. — Vprašanja o nasprotju med istino in med idealom, med nravno dolžnostjo in življenjsko neobhodnostjo pušča pisatelj nerešena; rešujte jih sami, če hočete!

V noveli „Zemlja“ izraža misel, da naj kmet posveti zemlji vso svojo skrb in ima vse svoje veselje s posestvom, ker to je izvir njegove gmotne in duševne sreče. Kmet ne more postati meščan ali trgovec, ker je prikovan na svoje posestvo. Ta misel je gotovo vredna, da se o nji razpravlja. Potapenko je pa ni obdelal srečno. Bogati kmet Marko se je hotel preseliti v mesto, da tam morda postane trgovec; njegova žena Arina se je pa temu upirala. Marko je mislil vedno na svojo preselitev v mesto in pri tem je zanemarjal poljedelstvo; žena je morala skrbeti za vse, Ko je tako lenaril in mislil na mesto, je šel neko noč pod vplivom neke „tajne sile“ pogledat na polje. Tam se je izpreobrnul. Pal je na zemljo, zjokal se, objemal zemljo in šepetal molitve. Izprevidel je, da je polje zanj največja dobrota, da je zemlja njegova rediteljica, in da ima prav njegova dobra žena. Zemlja, poljska gruda je premagala; Marko je ostal kmet. Ves Markov jok in ves lirizem Potapenkov sta morda ganljiva, nikdar pa ne prepričevalna. Pisatelj hoče pokazati moč zemlje in kmečkega življenja v nasprotju z mestnim življenjem, ki tudi včasih mika kmeta. Toda njegov junak Marko se ne bojuje, ampak vdaja se nekoliko časa brezdelju in sentimentalnosti, potem pa pride hipno do prepričanja, da je v delu, v poljedelstvu vsa njegova sreča. To je tako, kakor če bi črevljar nekoliko mesecev sedel brez dela, nazadnje bi mu pa postalo dolgočasno in bi vzkliknil: „V šilu in v dreti je moja sreča!“ Tu manjka dušeslovnega razvoja, kateri mora biti središče vsake povesti.

Razen povesti iz kmetiškega življenja moramo proti koncu omeniti še eno povest iz življenja ruske inteligence, ki ima lepi naslov „Pravica do sreče“. Povest je značilna za pisateljeve čudne nazore o delu in o sreči. „Kdor dela, ima pravico do sreče“ je osnovna misel te povesti. Te besede je izrekla žena ruskega posestnika Pozdnjeva, ki je prej živela s svojim možem na deželi, potem se je pa preselila v Moskvo, kjer je koketirala z nekdanjim kolegom svojega moža, se zabavala in se pečala za kratek čas tudi s prepisovanjem in s popravljanjem rokopisov. Ko je njen mož dovršil vseučilišče, je šel na svoje posestvo, kjer se je vdal lenemu, brezdelnemu življenju; samo jedel, pil in spal je. Njegova žena se je naveličala tega lenega življenja in je šla v Moskvo iz ljubezni do dela, ker je bila prepričana, da samo delo

dá pravico do sreče. Seveda ima ta ženska čudne nazore o delu; uživati življenje, veseliti se in zabavati, to je njeno delo. In to čudno zastopnico lepe ideje dela, ki osrečuje (seveda samo deloma) človeka, opisuje Potapenko popolnoma resno in ne ironično, kakor bi utegnil misliti blaghotni čitatelj.

Potapenko je dober opazovavec življenja, toda njegova prevelika delavnost in bodrost mu ne dopušča, da bi globlje premišljeval o življenju in o idejah, ki vodijo in ki naj vodijo življenje. Vedno se giblje v vrtincu kipečega modernega življenja, kjer preobilna množina življenjskih pojavov pritiska na njegovega duha. Zato pa vidimo, da preobilna snov ovira prestejši vzlet njegovega duha, in zato Potapenko tudi ne more znatno napredovati.

Ah, ve moja leta . . .

Ah, ve moja leta,
mlada leta, kje ste?
Ni do vas stezice,
ni do vas je ceste . . .

Od lesov je temnih
vihra zašumela —
Ah, mladost ti moja,
kam si odhitela?

Kam si odhitela —?
Pridi mi v naročje,
da s teboj radujem
spet se po otročje . . .!

Nič? — Zaman! Viharji
so zahruli v lesi — —
Ah, mladost ti moja,
odgovori, kje si . . .?

Fran Žgur.

Vetrec čez grobove . . .

Vetrec čez grobove
je privel,
in v cipresnih vrhah
glas zapel:

„Vesna se razkošna
vrača spet,
kliče pestro cvetje
v živi svet!“

Solnčni svit na križih
se igra —
vesno oznanuje
vrh zvezdâ . . .

Ksenija.